

Οδηγίες για Λήμματα Δομικών Έργων

Το λήμμα αποτελείται από τα εξής μέρη:

- Δελτίο λήμματος
- Κυρίως λήμμα
- Χρονολόγιο
- Προτεινόμενη βιβλιογραφία (βλ. Γενικές Οδηγίες Σύνταξης Λημμάτων)
- Γλωσσάρι (βλ. Γενικές Οδηγίες Σύνταξης Λημμάτων)
- Εικονικές πηγές (βλ. Γενικές Οδηγίες Σύνταξης Λημμάτων)
- Κειμενικές πηγές (βλ. Γενικές Οδηγίες Σύνταξης Λημμάτων)
- Σκαρίφημα (προαιρετικό)

5.1. Δελτίο λήμματος

Πρόκειται για ένα σώμα κωδικοποιημένων πληροφοριών που αφορούν στην ταυτότητα του δομικού έργου. Οι ζώνες πληροφορίας είναι οι εξής:

5.1.1. Περίληψη

Βλ. Γενικές Οδηγίες Σύνταξης Λημμάτων.

5.1.2. Χρονολόγηση

Χρονολογία δημιουργίας του δομικού έργου.

Διάρκεια κατασκευής του δομικού έργου. Π.χ. για τον κλασικό ναό της Αρτέμιδος στην Έφεσο η ζητούμενη πληροφορία είναι: Διάρκεια κατασκευής: 120 χρόνια περίπου (μέσα 4^{ου} αι. π.Χ. – μέσα 3^{ου} αι. π.Χ.).

Χρονολογία εξαφάνισης ή εγκατάλειψης: Οι σχετικές χρονολογίες καταγράφονται με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια και αποδίδονται στο γρηγοριανό ημερολόγιο. Αν δεν υπάρχουν ακριβείς χρονολογίες, γίνεται αναφορά σε ευρύτερες χρονικές περιόδους (π.χ. δεκαετίες ή τέταρτα του αιώνα), σχετική χρονολόγηση με *termini post* ή *ante quem* (π.χ. α΄ ήμισυ 13^{ου} αιώνα, πριν το 1234) ή απλώς επισήμανση του *floruit*.

5.1.3. Γεωγραφικός εντοπισμός

Ορίζεται με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια η γεωγραφική περιοχή – πόλη, χωριό ή φυσικό γεωγραφικό σχήμα – και η επαρχία στην οποία ανήκει, για να αποφευχθούν συγχύσεις. Π.χ. για το συγκρότημα της Αγοράς στη Μαγνησία του Μαιάνδρου, η ζητούμενη πληροφορία είναι: Γεωγραφικός εντοπισμός: Μαγνησία Μαιάνδρου, Καρία (Ιωνία κατά Πλίνιο και Στέφανο Βυζάντιο).

Αντίστοιχα για το ρωμαϊκό Υδραγωγείο στη Μαγνησία Σιτύλου, η ζητούμενη πληροφορία είναι: Γεωγραφικός εντοπισμός: Μαγνησία Σιτύλου, Λυδία.

5.2. Κυρίως λήμμα

Το κυρίως λήμμα περιλαμβάνει κυρίως την αρχιτεκτονική περιγραφή. Αποδίδεται με ρέον κείμενο που περιγράφει το δομικό με αρχιτεκτονικούς όρους. Σύγκριση με ομοειδή του δομικά έργα είναι επιθυμητή, στο βαθμό που αυτή αποδεικνύει τη συμβολή του στην Ιστορία της Αρχιτεκτονικής. Η αξιολόγηση του δομικού έργου πρέπει να προκύπτει από την περιγραφή του και μόνο, χωρίς την προσθήκη επιθετικών προσδιορισμών, που φανερώνουν υποκειμενικότητα.

5.2.1. Ένταξη στο χώρο (φυσικό ή δομημένο περιβάλλον)

Παρατίθενται πληροφορίες σχετικά με την κλίμακα του έργου (δημόσιο κτίριο ή ιδιωτικό, μνημειακό ή λαϊκό), και με τη χωροθέτησή του στον φυσικό σχηματισμό ή πολεοδομικό ιστό.

5.2.2. Αρχιτεκτονικός σχεδιασμός.

Δίνονται πληροφορίες σχετικά με τις εξής θεματικές ενότητες:

5.2.2.1. Τυπολογία

Νεωτερικτική, υποδειγματική, συστηματική, χαρακτηριστική για τον συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο, άτυπη, παραλλαγή καθιερωμένου τύπου.

5.2.2.2. Μορφολογία

Πρώτη εμφάνιση μορφολογικού στοιχείου στην Ιστορία της Αρχιτεκτονικής, μετρολογικά στοιχεία του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού και φωτισμός.

5.2.2.3. Ρυθμολογία

Υιοθέτηση των γνωστών ρυθμών – ιωνικός, δωρικός, κορινθιακός, αιολικός – εξέλιξή τους και πιθανός συγκερασμός τους με διαπολιτισμικά στοιχεία.

5.2.2.4. Ζωγραφικός ή γλυπτός διάκοσμος και χρώμα

Χρήση τους στην ανάδειξη των αρχιτεκτονικών στοιχείων, μαρτυρία των αισθητικών αναζητήσεων της εποχής.

5.2.3. Οικοδομική

Δίνονται πληροφορίες σχετικά με τις εξής κατηγορίες:

5.2.3.1. Υλικά δομής

Προέλευση, τεχνικά χαρακτηριστικά, πιθανή επανάχρηση οικοδομικού υλικού.

5.2.3.2. Τοιχοποιία

Σύστημα (opus incertum, opus reticulatum, ισόδομο, ψευδισόδομο, «έμπλεκτο»), στατική, ενδεχόμενη διάκριση κατασκευαστικών ζωνών.

5.2.3.3. Θολοδομία

Σύστημα και μορφές της σε τόξα, κυλινδρικές καμάρες, σταυροθόλια.

5.2.3.4. Τεχνικές

Έμφαση στη συνέχιση παραδοσιακών κατασκευαστικών τεχνικών ή στην υιοθέτηση νέων τρόπων.

5.2.4. Ιστορία

Δίνονται πληροφορίες σχετικά με την ιστορία του κτιρίου από τη στιγμή της δημιουργίας του μέχρι τη στιγμή της καταστροφής του ή τη σημερινή του κατάσταση, εφόσον αυτό σώζεται ως σήμερα. Εδώ αναφέρονται τα εξής:

5.2.4.1. Χρονολογία δημιουργίας

Χρονολογία δημιουργίας του δομικού έργου σε σχέση με το γενικό ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο που το παρήγαγε.

5.2.4.2. Πρόσωπα

Πρόσωπα που σχετίζονται με τη δημιουργία (χορηγοί κοσμικοί ή εκκλησιαστικοί, ιδρυτές, αρχιτέκτονες, γλύπτες, ζωγράφοι) και με τη λειτουργία του δομικού έργου (αυτοκράτορες, στρατηγοί, κλήρος). Επίσης παρουσιάζονται ιστορικά πρόσωπα, η δράση των οποίων συνδέεται με το δομικό έργο (π.χ. το 1258 ο Γεώργιος Μουζάλων δολοφονείται στο Μοναστήρι της Σωσάνδρας στο Νυμφαίο).

5.2.4.3. Γεγονότα

Γεγονότα που σχετίζονται με την ίδρυσή, τη λειτουργία και την καταστροφή του δομικού έργου, όπως και γεγονότα που διαδραματίστηκαν στον ευρύτερο χώρο του δομικού έργου (π.χ. η Γ΄ Οικουμενική Σύνοδος που πραγματοποιήθηκε στη Βασιλική της Παναγίας στην Έφεσο).

5.2.4.4. Χρήσεις στη διαχρονία

Παρουσίαση των χρήσεων του δομικού έργου στη διαχρονία, όπως αυτές υπαγορεύτηκαν από ιστορικές και πολιτισμικές μεταβολές.

5.2.4.5. Οικοδομικές φάσεις

Παρουσιάζονται οι οικοδομικές φάσεις του δομικού έργου, όπως αυτές προέκυψαν από την αλλαγή χρήσης ή τη συντήρησή του (επισκευές, προσθήκες, επεκτάσεις).

5.2.5. Σημερινή κατάσταση

Δίνεται συνοπτική πληροφορία σχετικά με τα εξής:

5.2.5.1. Ιστορικό ανασκαφών

5.2.5.2. Ιστορικό αναστηλώσεων

5.2.5.3. Υπάρχουσα κατάσταση

5.2.5.4. Σημερινή χρήση